

apareguts del parlar vivent, igual que havia constatat el Prof. J. Coromines en una altra vall pirinenca (*El parlar de Cardós i Vall Ferrera*, BDC, XXIII (1935), 260). Els materials que aqueixos noms de lloc forneixen permeten d'obtenir una conclusió molt important: «A la vista de estos ejemplos podemos pensar en una antigua unidad del dialecto altoaragonés. Unidad rota en época históricamente no muy lejana. La primitiva unificación se perpetúa en rasgos comunes a dialectos aragoneses hoy dispares — cheso o ansotano y hablas de Broto o Fiscal —; estos rasgos no se dan aislada y esporádicamente, sino que la toponimia se encarga de enlazar con eslabones apenas perceptibles las rupturas que la acción del castellano ha producido» (pàg. 130). Nogensmenys, aquest dialecte alt-aragonès, segons és sabut, era força diferent de l'aragonès comú i del català d'Aragó.

Hi ha també importants i extensos capítols dedicats a la morfologia del parlar jaqués. Hi destaca, per l'excel·lència de la seva sistematització, la taula de sufixos per a la derivació nominal (pàgs. 88 i ss.); un altre capítol, més breu, de sintaxi, i, encara, un altre, molt interessant, de lexicografia, ordenat per matèries, amb detallades notícies etnogràfiques que permeten de completar la coneixença de la cultura popular pirinenca, de la qual venim tenint ja bastant d'informació. És estrany tanmateix que el Prof. Alvar no faci als paràgrafs corresponents cap referència als respectius estudis del Prof. Krüger en *Die Hochpyrenäen*, puix que la part C II — *Ländliche Arbeiten* — fou publicada a Hamburg el 1939, i la C I — *Transport und Transportgeräte* —, a casa nostra, al BDC, XXIII (1935), 39-240, és a dir, amb molta anterioritat.

Cal felicitar el Prof. Alvar pel seu modèlic treball, gairebé exhaustiu, i esperar que abans que no es faci massa tard, ell mateix o altres joves investigadors faran un estudi semblant de les altres valls del vessant meridional del Pirineu central.

M. SANCHIS i GUARNER

SAMUEL GILI Y GAYA: *Curso superior de Sintaxis española*. 1.ª ed. México D. F., Ediciones Minerva, 1943. 320 pàgs. — 2.ª ed. Barcelona, Publicaciones y Ediciones Spes, 1948. 318 pàgs.

La llengua castellana compta amb una sèrie de treballs de conjunt de sintaxi, que, des de fa ja molts anys, han plantejat, amb criteris diferents, tota la problemàtica de la construcció gramatical. Recordem les gramàtiques de l'Acadèmia (diverses vegades reformada, especialment l'any 1917), de Bello (que revolucionà tota la gamma de matisos sintàctics, i, amb ella, la nomenclatura tradicional), de Lenz (que aportà a la gramàtica castellana punts essencials de psicologia aplicada i de gramàtica general), etc. Aquestes obres gramaticals, i d'altrés encara, han anat preparant el terreny fins a fer possible que una persona com el Prof. Samuel Gili i Gaya emprengué, i aconseguís, de dotar la llengua castellana d'una nova obra de sintaxi, que és tributària de totes les anteriors, però que les supera en el conjunt, i que, a l'ensem, presenta molts punts de vista nous i suggerents. I és que l'autor ha esmerçat llargues anyades de la seva vida en l'ensenyament de la llengua, i això, unit al seu temperament de profund investigador, l'ha capacitat d'una manera

especial per a valorar convenientment les diferents construccions del castellà, i, en conseqüència, per a decidir-se a favor d'unes construccions determinades, que ell mateix recomana, interpretant, així, amb una extraordinària finor, l'orientació actual de l'idioma com tal vegada ningú no hauria pogut fer-ho.

La intenció de l'autor és, segons ell afirma, únicament didàctica, però la sistematització de tots els materials sintàctics que descriu i analitza el porten a interpretar, com acabem de dir, aquesta orientació actual de l'idioma. No obstant, el Sr. Gili és excessivament modest en fer-nos la presentació del seu llibre: «No aspiramos a ofrecer al lector un tratado de Sintaxis histórica, ni menos psicológica, de la lengua española moderna. Nuestro libro se propone describir lo más cuidadosamente posible el estado de la lengua actual y ordenarlo con fines didácticos. Pero como la descripción de los hechos sintácticos carecería a menudo de sentido sin buscarles su fundamento psicológico e histórico hasta donde lo podamos alcanzar, nos serviremos de explicaciones de este carácter en la medida en que sean indispensables para comprender los fenómenos sintácticos que estudiamos» (pàg. 11 d'ambdues edicions).¹ No anirem a analitzar els passatges de la sintaxi del Sr. Gili on es puguin assenyalar punts de vista psicològics o històrics, perquè la llista d'aquestes referències ens ocuparia un espai desmesurat. Volem dir, amb això, que si bé és cert que no es tracta d'una sintaxi psicològica ni històrica, són molts els moments en què l'autor s'ha cregut obligat a buscar «el fonament psicològic o històric» de determinats tipus sintàctics. Recordem, ni que sigui de passada, com a projecció d'aspectes psicològics, el punt de partida de la introducció, sobre el mecanisme del llenguatge (pàgs. 5-7); el concepte d'oració gramatical des del punt de vista psicològic (pàgs. 15-19); la classificació de les oracions simples segons la qualitat psicològica del judici, que, si bé segueix les línies generals tradicionals, conté consideracions ben noves (pàgs. 37-50); l'interessant capítol que estudia les frases verbals, tipus sintàctic en què el castellà assoleix una riquesa de matisos extraordinària (pàgs. 93-106); els capítols de modes verbals, amb la distinció entre indicatiu i subjuntiu, els verbs de temor i emoció, verbs de necessitat, etc. (pàgs. 115-126); els de teoria general dels temps i de l'estudi concret dels propis temps, amb la incorporació, creiem que definitiva, de tota la doctrina de l'aspecte de l'acció, el concepte del temps condicional, anomenat pel Sr. Gili *futur hipotètic*, etc. (pàgs. 129-161); els diferents llocs en què hom es refereix a la subordinació psíquica (pàgs. 236-237, 246-247, etc.). Amb tot, cal afirmar tot seguit que la freqüent atenció vers els punts de vista psicològics no impedeix que l'autor corregeixi algunes exageracions, com fa en tractar de la classificació de les preposicions segons Lenz, que no és admesa sinó amb limitacions (pàgs. 223-224).

Paral·lelament, podríem indicar altres paràgrafs en què l'autor fa al·lusió a qüestions de sintaxi històrica, especialment de la llengua clàssica. Limitant-nos als casos més sobresortints, recordem, en primer lloc, les consideracions sobre la lentitud de l'evolució sintàctica (pàg. 8); i després, les que fa l'autor sobre la negació en la llengua antiga (pàgs. 46-47); l'abandó gradual de la veu passiva (pàg. 112); l'evolució de la preposició *a* davant el complement directe de persona (pàgs. 8-9, 60-62); la composició de l'actual forma sintètica

1. A partir d'ara, totes les referències que fem a la paginació de l'obra s'entendrà que envien a la segona edició.

nos-otros (pàg. 203);² l'ús de la locució *entre... y*, que avui se sent com una conjunció, encara que la llengua ha vacillat molt abans d'establir-ho així, com podem veure pels casos, que l'autor cita, de *entre él y mí*, *entre ti y mí* (pàgina 241), etc.

L'autor s'ha preocupat d'aclarir molts conceptes fonamentals; potser el millor exemple d'aquesta preocupació el tenim amb la distinció entre *ser* i *estar*, partint del que deixà establert Hanssen, però afegint-li moltes consideracions fruit de la seva pròpia experiència (pàgs. 53-58). La mateixa preocupació el porta a mirar la sintaxi castellana d'una manera ben independent, i s'esforça, com ja havia fet el mateix Bello, per a estructurar una terminologia que sigui idònia, rebutjant qualsevol nomenclatura que procedeixi de les gramàtiques llatina i tradicional sense altre títol que el de la inèrcia. Així veiem que, sota d'aquest signe, rectifica la nomenclatura tradicional de la conjugació, que durant molt de temps procurava simplement traduir la de la gramàtica llatina; l'Acadèmia no superà aquest aspecte fins l'any 1917 (pàg. 127-128); per la mateixa raó no es parla, en aquesta sintaxi, de la declinació del substantiu (pàgs. 181-182), ni que una paraula *regeixi* una preposició determinada (pàgs. 222-223); per la mateixa raó el Sr. Gili no accepta la distinció entre coordinades causals i subordinades causals, que era pròpia de la sintaxi llatina, però que s'esborrà en romànic, si bé moltes gramàtiques — i entre elles la de l'Acadèmia — segueixen mantenint-la (pàgs. 268-269), i, finalment, també per la mateixa raó, l'autor combat els tres tipus tradicionals d'oracions condicionals que coneixia la gramàtica llatina (i que coneixen, encara, les gramàtiques modernes), per a substituir-los per dos tipus de base purament gramatical, segons el mode en què s'expressa la condició (pàgs. 291-294).

La finalitat de l'autor hem dit — amb ell — que era didàctica. Però dirigit el llibre a l'ensenyament superior, el Sr. Gili no vacilla a tractar de punts que no s'haurien d'admetre en un text de segon ensenyament, com ja diu parlant de la nomenclatura dels temps (pàg. 128); no vacilla tampoc a anar més enllà d'una simple gramàtica normativa, ja que, com hem dit, aspira a interpretar l'orientació actual de l'idioma. Per això veiem algun punt de vista molt realista, on, sense recomanar construccions tingudes tradicionalment per incorrectes, l'autor les reconeix com a existents, les justifica des d'un angle lingüístic o psicològic, i en determina l'extensió geogràfica o social; així, quan tracta dels tipus com «se ha pedido refuerzos» (pàg. 113), el *voseo* hispano-americà (pàg. 204), la qüestió de *leísmo*, *laismo*, *loísmo* (pàgs. 206-209), l'aglutinació de preposicions en el cas de *a por* (pàgs. 220-221), etc.

Es hora ja d'indicar, ni que sigui breument, l'estructura del llibre, tant per fer-la conèixer des d'ací, com per situar tot el que fins ara n'hem comentat. Consta de tres parts, dedicades, respectivament, a l'oració simple, l'ús de les parts de l'oració i l'oració composta. La primera part estudia el concepte d'oració, els problemes de concordança (seguint fonamentalment Bello), la classificació de les oracions (quant al conjunt, seguint, naturalment, les classificacions tradicionals), i l'ordre de collocació dels elements oracionals. La segona part tracta de l'ús de les parts de l'oració, començant pel verb, al qual dedica capítols molt densos de doctrina gramatical (frases verbals, vèu passiva, modes, temps, i formes no personals del verb), i seguint pel substantiu, adjectiu

2. Aquest aspecte, convenientment ampliat, ha donat lloc a un treball ben interessant de l'autor: *Nos-otros, vos-otros*, *RFE*, XXX (1946), 108-117.

tiu, pronoms i articles, i preposicions. La tercera part es refereix a l'oració composta i comprèn l'estudi de juxtaposició, conjunció, coordinació, subordinació (substantiva, adjectiva i adverbial), i enllaços extraoracionals. Aquesta darrera part és tributària freqüentment de la corresponent de l'*Acadèmia*, que és molt rica de materials; no obstant, ben sovint hom ha d'oposar-s'hi, com per exemple en la discussió dels temps de l'oració subordinada substantiva (pàgs. 262-266).

Ultra la consideració de qualsevol punt dels que hem examinat fins ara, hi ha, en aquest llibre, altres novetats, que ho són, no ja sols per la manera com l'autor les tracta, sinó simplement per haver tingut cabuda en un tractat de sintaxi. Ens referim a la valoració de determinats elements fonètics en el camp oracional, especialment el ritme i l'entonació, que l'autor aplica singularment al concepte d'oració des del punt de vista psicològic (pàgs. 16-18), a les oracions exclamatives (pàgs. 38-40), als enllaços extraoracionals (pàgs. 299-302), etc.

Un bon índex alfabètic de matèries acaba de fer més útil aquesta important obra. Ens hauria agradat de veure-hi també un repertori bibliogràfic dels treballs més fonamentals de sintaxi general i castellana, cosa que ha de considerar-se indispensable en un llibre dedicat a l'ensenyament superior i a la pròpia investigació gramatical, i que, en molts punts, ha d'ésser forçosament obra de síntesi.

La primera edició, feta a Mèxic l'any 1943, fou llastimosament poc reeixida quant a la composició material; la segona edició, feta a Barcelona l'any 1948, ha sortit pràcticament exempta d'errades, la qual cosa explica que hom faci constar que ha estat «corregida». Ara, hem de dir que ens sorprèn que a continuació hom faci constar igualment que ha estat també «notablemente ampliada», tota vegada que ens atreviríem a afirmar que gairebé no ho ha estat gens, perquè no creiem que ho justifiquin les petites modificacions, ampliacions i refoses que hom veu de tant en tant (pàg. 21, amb sis línies noves; pàg. 38, amb vuit línies noves; pàg. 40, amb quatre; pàg. 64, amb la substitució de «fenómeno» per «acontecer»; pàg. 89, amb setze línies refoses, etc.).

A.-M. BADIA i MARGARIT

Introductory Catalan Grammar, With a historical outline of the language and literature, a selection from Catalan writers, and a vocabulary, by JOAN GILI. Oxford-London, The Dolphin Book Co. Ltd., 1943. 156 pàgs.

Els romanistes de llengua anglesa posseeixen, amb aquesta gramàtica del Sr. Joan Gili, la primera publicada en anglès, un útil instrument per a la iniciació a l'estudi de la llengua catalana. L'obra, d'una excellent presentació tipogràfica, s'inicia amb un mapa del domini lingüístic català. La gramàtica estricta ocupa les seixanta-cinc primeres planes; hi són tractats principalment, i d'una manera succinta, els aspectes fonamentals de la pronunciació i de la morfologia de la llengua catalana. Aquesta part va seguida d'un *Historical outline of the language and literature* (pàgs. 66-73), on es dona una ullada, potser massa ràpida, als principals fets de la literatura catalana des dels orígens fins als contemporanis. Una útil antologia d'escriptors antics i moderns,